

P.M. v. h. 3.
11

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXIII (XXII)

Chicago, Illinois

Leden (January) 1961

Číslo (No.) 1.

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1948.

Přemysl Pitter:

Tvé lásky sobě žádáme . . .

*Tvé lásky sobě žádáme
ó Bože, Otče náš,
té lásky, bez níž hyne svět
a bez níž nelze vzhůru spět,
jž všechno objímáš*

*Když tvář se tvoje zahálí
vin našich závojem
a duše v poutech žádostí
se chvěje bolnou úzkostí —
sil víry nápojem!*

*Chceme v síle věčné pravdy tvé
nést lásku v světa vír
a křísit, léčit, svolávat
a všechny zlohy zdolávat,
nést světu pokoj, mír . . .*

Józa Novotný:

VÍTĚZSTVÍ V KRISTU.

*"Bohu pak chvála, kterýž vždycky dává
nám vítězství v Kristu, a vůni známosti
své zjevuje skrze nás na každém místě."*

2. Korintským 2, 14.

Nevím, zda se vám přihodilo totéž, co mně. Cítíte, že máte napsat ostrý dopis. Učíníte to. Po chvíli však začnete pochybovat o svém rozhodnutí. Nejste si totiž jisti, jak váš dopis bude působit na adresáta. Pavel napsal velmi ostrý dopis na sbor v Korintě. Dopis poslal po Titovi. Pavel dobře nevěděl, co se stalo v Korintě. Nemohl napsat jako to činíme my: "Odpovězte obratem pošty." Pavel čeká, čeká. Řada bezesných nocí následuje. Konečně to nemůže déle vydržet. Vyhledá Tita někde v Macedonii a optá se ho. Zpráva jest dobrá. Přes to, že Pavel napsal ostrý dopis, reakce

byla příznivá. Když jim byl dopis přečten, přijali obsah v dobrém duchu. Litovali, že způsobili apoštolu bolest. Řekli to Titovi, aby to oznámil Pavlovi, — že mu zůstávají věrní. Proto Pavel vzdává díky Hospodinu za ně. Zde jest skvělý příklad toho, jak křesťan dovede přijmouti kritiku v dobrém duchu. Činíme to i my? A když se dovíte, že vaše kritika byla dobře přijata, vzdáte Bohu čest? To jest velké vítězství.

Vítězství v Kristu, praví Pavel. Kde vzal onen výraz? V hlavním městě říše římské. Když vojenský vojevůdce někde dobyl velkého vítězství a kořisti, vrátil se do Říma jako vítěz. Římané mu uspořádali vítězný průvod hlavním městem až k soše Jupiterově. V čele celého průvodu kráčel senát, za ním válečná kořist na vozech. Dále všichni zajatci i s králi a princí, královny, princezny v slzách spoutání, zatím co zástup na ně plival. Konečně v průvodu byl i císař a docela na konec oslavenec toho dne—vítěz. A za ním jeho vítězná armáda. Avšak kolem vítěze pobíhal stařec, který mu přivolával: "Memento mori" (pomni na smrt.)

Křesťané znají jiný průvod. Vítězný průvod Kristův do Jerusalema. Na pohled tento průvod nebyl okázalý. Ubohý oslíček, na kterém byl obnošený šat některého následovníka tohoto oslavence. Několik učedníků, jásaajících dětí, hrst ulámaných palmových ratolestí.

Avšak tento průvod má sice začátek, nikoliv však konec. Jeho zajatci následují. Nikoliv mocí, nýbrž dobrovolně. Lidé ze všech národů, jazyků, všech zaměstnání, pletí. Podívejme se na ně. Zde jsou: Matouš, Zacheus, Josef z Arimatie, ministr z Ethioapie, Kornelius, Onesimus. Avšak ja také vidím Jana Bunyana, Knoxe, Luthera, Kalvína. A pak řadu našich lidí: Husa, Komenského, Chelčického. Jaký zástup! Ti všichni se mu ochot-

KŘESTANSKÉ LISTY a HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křest'anské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) ----- J. P. Tatter
Box 59, Hillsboro, Wisconsin

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i přis-
pěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících
uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laska-
vě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

Business Office — Obchodní úřadovna
P. O. Box 112, Taylor, Texas

ně vzdali a to dobrovolně. A tento zástup nemá konce. A tento vůdce, který mohl zajmouti Pavla, může získati každého. Tohle jsou vlastně ty největší zázraky, učiněné jím. V svatém týdnu získá Šimona Cyrenského, otce Alexandra a Rufa, které Pavel pozdravuje i s jejich matkou. Celá ta rodina se dostane do tohoto průvodu. Jak silný vliv! V Efesu neměl Ježíš Kristus horšího nepřítele nad Demetriá. Tento muž se snažil zastavit Pavla, protože vedl ty lidi v Efesu, kteří se živili prodejem předmětů k modloslužbě Diany Efezské. Bylo řečeno, že nejcitlivější část lidského těla jest kapsa. Tenhle člověk chtěl zastavit Pavla v jeho misijní práci. Po Pavlovi převzal práci v Efesu Jan. A tento Jan píše ve své epistoletě: "Demetriovi svědectví vydáno jest ode všech, i od samé pravdy, ano i my svědectví o něm vydáváme, a víte, že svědectví naše pravé jest." Jak se to mohlo stát? Demetrius byl zajat a stal se členem tohoto nekonečného průvodu. V Korintě vůdcem všech odporců Ježíše Krista byl Sostenes. Byl hlavou synagogy. Avšak všimněme si dobře, jak začíná Pavlův dopis na Korintské: "Pavel, povoláný apoštol Ježíše Krista, skrze

vůli Boží, a bratr Sostenes." Náš bratr a zajatec Ježíše Krista. I on jest v tomto průvodu. Julian, apostata, se rozhodl vrátit římskou říši pohanství. Ku konci však svého života prohlašuje: "Ty jsi zvítězil, o Galilejský". A Ježíš Kristus může získat i nejvzdělanější lidi. Kteří to jsou? Svatý Augustinus, Jan Milton, Alfred Tenneyson, Robert Browning, Washington. U nás v minulosti Hus, v přítomnosti Masaryk.

Pavel děkuje Bohu, že jest zajatcem Ježíše Krista. Cítí se šťastným v tomto zástupu. Podívejme se na ten druhý zástup, který se blíží k soše Jupiterové v slzách, neboť tam budou obětováni. Zde jest někdo, kdo jest šťasten, že jest zajatcem. Pavel původně byl vášnivým pronásledovatelem vůdce tohoto zástupu dobrovolníků, nyní jest právě tak nadšeným členem zástupu těch, které kdysi pronásledoval.

Když listuji našimi dějinami, nenacházím sice skutečného Saule, který by se byl stal Pavlem. Avšak není možno pominout postavu Pálečovu. Historikové nám vyprávějí, že navštívil Husa v žaláři a že se s Husem v slzách loučil. Nevíme sice, co se s ním dále dělo ve vlasti. Chci však věřit v to nejlepší. Přední švýcarský bohoslovec, Barth, ujišťuje, že patrně poslední okamžiky Jidášovy byly spasitelné, takže jest možno věřit v jeho osobní spásu. Proč nevěřit, že i náš Páleč prožil něco podobného. Není hanba, když se člověk přizná, že se včera mylil. Tím jen dokazuje, že jest dnes moudřejší než včera. A naše úloha jest těmto navrátilcům učinit jejich krok snadným. Představuji si, že v naší rodné zemi musí býti řada lidí, kteří z okamžité slabosti podlehli dnešnímu násilnému systému, který bez zardění má v programu úplné vyhubení křesťanství. Není to hanbou si to přiznat, když za tím přiznáním následuje pokání a obrat. Jsem pevně přesvědčen, že většina národa dobře ví, kde jest jejich místo v dnešním labyrintu světa. Jde nám však i o ty, kteří na chvíli podlehli. Přejeme si, aby se nám vrátili. A učiníme jim jejich návrat možným. Amen.

Pán Bůh nebudě obdivovat naše vyznamenání, diplomy a světská uznání; ošetří však naše rány, které jsme utrpěli v boji za Jeho věc.

Pavla Moudrá:

CIT

*Mně svít dětské lampičky Citu
nepohas'. Do tmy mi svítí
na sklonku žití,
ba zdá se mi, vjse a jasněji plane,
čím dále k hrobu.*

*Plameni svatý! Vedls mne životem
přes bludné balvany,
kol bažin zrádných tůní,
přes výsměch Osudu,
přes Rozum, který káral,
že příliš hoříš, křídla mi spálíš.*

*Nespálils, jen zhřívals,
i Smrt když dotkla chladnou se rukou
těch, kdo byli mi nejdražší.
Konejšils, naději sytil,
přcuti podpíral,
že nyní leší, zároveň s Tvým svatým plamenem,
můj Všelásky božské Cite!*

*Tak se Ti poddávám v bláhovém snění
i dnes ještě, kdy dávno není
a nesmí být pro mne již májových snů . . .
Však Ty jsi panovník, Cite, všech světů,
bez Tebe nebyl by vznikl ni jediný z nich.*

*Rozum — ten studí, Ty jenom hřeješ,
dáváš, že miluji zvíře i květ,
v soucitu k bratřím, že duch můj se kloní;
Ty jsi mi náhradou, bezdětné, za děcka smích.*

*Ó běda, kdo předčasně lampičku zhasl,
zaleknut výsměchem přemoudrých lidí,
kdo ztuhl a zesár' a Smrt už jen vidí,
kde není Smrti, kde plápol jen hoří
od země k nebi! Tvůj plamen, Cite,
zem s nebem snoubí ve svatém manželství.*

Na nás jest, abychom se odevzdali . . . skutečnosti, že Bůh se přiznal k světu, abychom ve víře byli poslušni Slova Božího, abychom se vši naději pevně chytili příslibení Království Božího na zemi, a abychom se vši láskou a pokorou přispěli k tomu, aby se svě sttal podnožím slávy Boží. Jar. Šimsa

Sto let od narození spisovatelky PAVLY MOUDRÉ.

Narodila se 26. ledna 1861 v Praze. Čtyřadvacetiletá se vdala za spisovatele Pavla Albieriho, s nímž redigovala týdeník "Rati-bor" a psala do něho povídky, články a divadelní kritiky. Po odjezdu Albieriho do Ameriky, kde za nedlouho zemřel, založila časopis "Ladu." Jan Neruda otiskoval její fejtony v "Národních listech." O svém mládí vypráví humorně i tklivě ve vzpomínkách, jež vyšly pod názvem "Rok dětství," "Dívčí léta" a "Život jde dál." Cenným dokumentem jejího náboženského přerodu je divadelní hra "Lek-níny," která nenašla dosud pravého jevištního vyjádření. Výbor článků a přednášek míro-

vých, náboženských, k ochraně zvířat, o abstinenci, výchově atd. vydalo nakladatelství "Chelčický" ve Vídni ve dvou dílech. Pak následovala řada drobných spisů, jako "Čtyři velká náboženství," "Dvě rozpravy o míru," "Vivisekce" a j. V r. 1925 vydává "Můj odkaz světu," 1926 "Obrození duší," 1930 "Ze studánky vody živé," 1932 "V předvečer velké doby" a 1933 "Za světlem Komen-ského."

Odkázána existenčně jen na své pero, musila do posledních dnů mnoho a namáhavě překládat z literatury francouzské, anglické, německé a ruské. Přeložila jmenovitě Carlylovy "Dějiny francouzské revoluce", romány Bulverovy, Waltra Scotta a Kiplingovu "Kní-

hu džunglí" a "Pohádky," Lombrosovu "Co bude po smrti," Berty Suttnerové "Vzlety lidstva," spisy Dickensovy, Mussetovy, Micheleta, Goncourta, Coopera, Manfreda, Kybera, Alcothové, Ethel Turnerové, Ludwigova "Syna Člověka," Janetschkův "Život Beethovenův," Životopis M. Gandhího a Baha-Ulláha. Spolu s Přemyslem Pittrem vydávala po šestnact let měsíčník "Sbratření," do něhož přispívala četnými úvahami.

K dvacátému výročí jejího odchodu dne 10. září 1940 otiskli jsme v 9. čísle loňského ročníku kázání, které proslovila v Mikulašském chrámě na Staroměstském náměstí pražském.

P. P.

Přemysl Pitter:

Průkopnice mravní a duchovní obrody.

První "literární" dílo Pavly Moudré byl sešit, v němž — devítiletá — zapsala pohádky, jak jí je vyprávěli rodiče a služebná. Knížka měla nápis "Báchorky a pověsti, sebrané Pavlinou Moudrých". Již ve svých prvotinách odhaluje skryté hlubiny duše a naznačuje velký duchovní přerod, který od dětství v ní zrál. Zklamána tradovanou, licoměrnou zbožností svého okolí, hledá živého Krista v prostředí, naplněném tradicí Českých bratří. Od této chvíle se stává Mistr Nazaretský jejím vůdcem, za nímž spěchá brzy radostně a nadšeně, brzy zas těžce a namáhavě se prodírá. Je nespokojena slovním výkladem Písma a tuší dobře, že za literou se tají hluboký vnitřní smysl. Jedno celé dlouhé údobí života věnuje hledání klíčů k tajemstvím duchovním. Zasně nad dávnou moudrostí Východu a ze studia a srovnávání velikých světových náboženstev dochází poznání vše sjednocující pravdy. Kristus a Bible zasvitli jí v novém světle. Je to Kristus živý, a slovo Písma mluví k ní řečí, již nezasvěcení nerozumějí. Už není živa sama, ale živ je v ní Kristus. Ten jí učí milovat všechny lidi, bez rozdílu řeči a vyznání, milovat láskou nesentimentální, ale praktickou. Její láska nezná hranic. Všecko své úsilí věnuje sbratření lidstva. Svými snahami mírovými stává se známější v zahraničí víc nežli donia. Hluboký soucit vede ji k tomu, aby se ujímala opuštěných, svedených, dospělých i dětí.

Ještě dřív než přišla Armáda Spásy do Čech, zabývá se myšlenkou založení Obce Miličovy, jež by v duchu tohoto velkého českého reformátora věnovala duchovní a sociální pomoc všem potřebným. Zejména měla na zřeteli mravní a sociální význam ženy. Jako byla první uvědomělou a důslednou mírovou pracovníci v Čechách a na Moravě, tak patřila i mezi první české průkopnice hnutí za osvobození a povznesení ženy.

Rodí se v době, kdy český národ prožívá své znovuzzkříšení a obrození. Je vlastenkou ryzí. Avšak její vlastenectví je zvláštního druhu. Je to vlastenectví, o němž Mahatma Gandhí praví: "Je širé jako vesmír: objímá i zvířectvo a všechny národy země."

Měla velikou obec přátel. Získávala je na nesčetných přednáškách a všem, kdo ji slyšeli, nikdy nevymizí z paměti její kovový hlas, mistrný přednes a vroucí cit, jenž slova její naplňoval. Milovala nejprostší visky a jejich chudé obyvatele. Zvláštním poutem lásky přitahována byla k "blouznivcům našich hor," obdivovala jejich náboženskou vroucnost, vážila si jejich starého českého hloubalství a shovívavě přehlížela některé jejich naivní představy o životě posmrtném. Snažila se zbystřovat jejich soudnost a podporovala je v hledání stále vyšších pravd.

Její snahou bylo povznést národ a dovésti jej na vysokou stupeň světovosti, aby svítil a zářil pravou osvětou.

Miroslav Matouš:

On vede mne

*Dnem dohaslým jak píseň bez ozvuku,
kdy trpělivě hledám, tluku,
mne po zjevené cestě vede Pán.*

*On v době pradávne i v budoucnosti
zná tajné touhy, chudou duši hostí
a zažehuje hvězdy, nepoznán.*

*Též nad stopami bývá v trávě, písku
i v pozdravu a prostém ruky stisku
i v nitru, kdy Ho vzývám, šalby prost.*

*Zná lidskou slabost, pomáhá mi v skrytu.
Tak rozjímám a vím: On se mnou děl tu
a ztlíší mne jen Jeho Přítomnost.*

Otakar Odložilík:

Zase na Hané

V druhé polovici srpna rána u nás bývala chladná a do posledního jasu a horka přecházela mnohem pomaleji než o měsíc dříve. Byla-li dobrá pohoda bez vodnatých mračen a dotěrného vlhka, dařilo se znamenitě drobným pavoučkům, kterých předtím jakoby vůbec v přírodě nebylo. Bud' ještě za noci nebo v časných hodinách při východu slunce sprádali tenoucká, trochu našedlá vlákna a rozvěšovali je po keřích nebo mezi stonky trávy. Tou dobou také nebyvalo nouze o rosu s nebe. Někdy pokropila hebounké dílo neviditelných tkalců, jako se polévá nové plátno, aby se vybililo a zbavilo hrubého zrna nebo kazů v osnově. Některá dopoledne byla tak mírná a lahodná, že ještě hodnou chvíli po snídani bylo možno vidět bud' na polích nebo na posečených pasekách, kus tiché hry, o kterouž se dělilo několik prvků a několik sil. Potom zase přišly dny, kdy člověk neviděl nic, i když si hodně přivstal a odešel z domu ještě za šera.

Vzpomenu si občas, jak jsem jel jednou z Kroměříže do Kojetína a na loukách někde u Bezměrova jsem zahlédl spoustu drobné příze, kterou nikdo neobjednával a neplatil v penězích nebo ve zboží. Nevím ani, který rok to bylo, ani kam jsem jel po přestupu v Kojetíně. Na tom však nezáleží. Vzpomenu si na to srpnové ráno skoro pokaždé, jakmile začnu pořádat všelijaké kousky a úlomky a sestavovat z nich obrázek studií na kroměřížském gymnasiu.

Co se mně uchovalo v paměti po více už než čtyřiceti letech, je tak drobné a křehké jako vlákna rozhozená stovkami pavoučků po loukách, se kterých nedlouho předtím sklidili otavu. Raději bych ani nepsal, nýbrž se jenom potichu a pro sebe obíral ohlasy necelých dvou let, která jsem ztrávil v Kroměříži, než nás odvedli k vojsku.

Prázdniny 1915 byly trochu klidnější než o rok dříve. Vojna byla v proudu a kdo měl jenom trochu soudnosti, věděl, že neskončí ani na podzim, ani před Vánoce. Novinkou proti dřívějšímu byla italská fronta, o jejímž významu lidé v zázemí neměli ještě jasné představy. Zatím ji připomínaly ponejvíce nové odvody a tu a tam uprchlíci z jižních

Tyrol, kteří se dostali až na Moravu. Někdy na jaře 1915 vznikla na starý nápěv písnička, kterou hrávali na výletech a na ta-nečních zábavách a která začínala:

*Kdyby, kdyby, kdyby Ital nebojoval,
já jsem, já jsem, já jsem nikdy
nerukoval . . .*

U některých lidí, obzvláště starších, odvod a nástup vojenské služby byl způsoben potřebou postavit proti Itálii přiměřenou sílu, na jině by se bylo dostalo svým časem, i kdyby Itálie byla zachovala neutralitu až do konce války.

Na srbském bojišti bylo v létě 1915 ticho a nikdo z nás ovšem nevěděl, co se dalo za diplomatickými kulisami. Zato ruská fronta byla v ustavičném pohybu. Od průlomu u Gorlice se německá a rakouská vojska nikde nezastavila na dlouho. Itálie se opozdila a spojencům valně nepomohla. Zprávy generálního štábu, otiskované v místních i větších novinách na první straně hlásily úspěch za úspěchem. Dne 5. srpna padla Varšava a to už bylo jasné, že ruská vojenská moc byla vážně ochromena.

Starosta obce F. V. byl od roku 1913 i poslancem na zemském sněmu a měl se světem více styků než jeho sousedé. Nepočítal se mezi rozsáhlé a pokojné hospodáře, nýbrž připadal nám jako poletavý pták. K velikému majetku přišel spíše podnikáním než střádáním stovky ke stovce. Nevím, jestli ze svého podnětu nebo na příkaz z hejtmanství uspořádal na oslavu vítězství c. a k. zbraní u polské metropole lampionový průvod, při kterém místní kapela vyhrávala pochody a i jiné veselé písně. Varšava padla a za ní šla jiná města, než se fronta ustálila na čáře vedoucí od Rigy k východní haličské hranici.

F. V. sloužival na vojně a protože roku 1915 neměl ještě padesát let, uplatňoval se i jinak než jako starosta. S vysokých míst se doporučovala předvojenská výchova chlapců, odrostlých škole a ne ještě zralých k odvodům. Účast nebyla předepsána, avšak bylo těžko, aby se jí někdo vyhýbal okázale nebo nedbalou docházkou. Nešlo o nic tíživého. Ve všední den by F. V. nikoho nedostal ani na chvíli a tak si své oddíly mohl shomáždovat jenom v neděli odpoledne. Nedostali jsme se ve výcviku daleko: trochu seřazování, obrátů

to dělali všichni moji vrstevníci, kteří mluvili, "jak se patří". Nebudu se nijak mrzet, jestli mi někdo takové místo označí červeným inkoustem jako mluvnickou chybu.

Napsal jsem už, že Kroměříž byl střediskem zboží, které drželi zprvu biskupové a od časů Marie Terezie olomoučtí arcibiskupové. Polnosti a jiný majetek, který byl s nimi spojen v hospodářský celek, neznamenal všecko. Biskupové a arcibiskupové zajížděli do Kroměříže k přechodnému pobytu a zbudovali si tam sídlo, rozšířené a zvelebené v barokní době, nad které se nesla do slušné výšky kulatá věž. K zámku přiléhala zahrada v anglickém slohu, jejíž jeden okraj tvořila řeka Morava. Na druhém konci města se připojovala k souboru hospodářských budov Květná zahrada, založená na způsob francouzských parků, s kolonádou, přistřiženými alejemi a bludištěm. V Kroměříži bylo několik kostelů. U svatého Mořice sídlila kapitula a jejím proboštem byl tenkrát kněz příkladného života Antonín Cyril Stojan, rodák z Beňova, od nás vzdáleného jenom něco kolem půldruhé hodiny. Několik domů na náměstí a jinde v městě sloužilo za příbytky buď světským kněžím nebo úředníkům v arcibiskupské službě. Okolní kraj byl vesměs katolický a jenom ve dvou vesnicích, který tíhly ke Kroměříži, Breště a Kyselovicích, byla hrstka evangelíků z toleranční doby.

Někdy porovnávám rozličné dojmy a zkušenosti a říkám si, které z českých měst se nejvíce podobalo Kroměříži. Litomyšl? Hradec Králové? Odpověď není snadná a každé zůstane kusá. Střediskem života v Kroměříži bylo náměstí do pravidelného čtverce a trochu se zdvihající od východu k západní straně. Když jsme jeli z domu vozem, dostali jsme se tam Vodní ulicí. Kdo pokračoval v chůzi nebo v jízdě podél východní strany, dospěl k arcibiskupskému paláci, k němuž se družilo několik staveb, rovněž církevní majetek. V jihozápadním rohu náměstí stála radnice s nevysokou věží. Nyní prý ji důkladně přestavují, aby se dostala do původní podoby. Jedna z ulic mířila od radnice na Riegrovo náměstí, protáhlý trojúhelník, na kterém se prodávala zelenina, ovoce a jiné věci potřebné k životu. U krátké přepony Riegrova náměstí stál farní kostel. Druhá u-

lice, mířící od radnice k západu, se jmenovala Kovářská. Bylo v ní několik obchodů: hned při radnici knihkupectví Povondrovo, o kousek dále zlatnictví Minářovo, obchod s látkami a jiné. Jánská ulice, která vybíhala ze severozápadního rohu a šla s Kovářskou skoro souběžně, byla tichá a málokdo jí šel, když neměl co dělat právě na místě.

Jak Kovářská, tak Jánská končily na stranství, které ve starších dobách bylo už za hradbami. Tenkrát jsem nad tím nehloubal, ale když si všecko probírám zdálky, je mně věc jasná. Novější stavby rozdělily plochu původně volnou na několik menších jednotek a těm byla dána jména po význačných osobnostech. Na Milíčově náměstí, ze kterého vycházela široká ulice Na příkopě, bylo Nadsklepi, dosti omšelá budova se sínemi pro koncerty, divadla, přednášky a politické schůze. Na Fürstenberkově náměstí bylo české státní gymnasium a kousek od něho kostel sv. Jana Křtitele v barokním slohu, jedna z nejkrásnějších staveb v městě. Po hradbách nebylo už ovšem ani stopy, ale snadno si představuji, jak byly založeny, aby v nich mělo biskupské sídlo ochranu a aby se doplňovaly s řekou, která před regulací poskytovala hodně jistoty nejenom tokem, nýbrž i bažinami s obou stran.

Když se stavěla železnice z Krakova do Vídně, vedli si kroměřížští asi tak jako občané mnoha českých měst. Bránili se jí, ale ke škodě. Místo v mírném záhybu ku Kroměříži a odtamtud k Uherskému Hradišti šly koleje od Přerova přímo na jih a dotkly se Hulína. Trať z Přerova do Brna se zase připojila ke Kojetínu. Kroměříž dostal spojení vlakem, až když přišla na pořad boční dráha z Kojetína přes Hulín, Bystřici pod Hostýnem, Valašské Meziříčí a jiná města až k Bilsku na pomezí slezsko-haličském. Jiná místní dráha šla z Kroměříže přes Zdounky do Zborovic a spojovala jeden okres s druhým. Je pravda, že rozšafní otcové uchránili město před čoudem a uhelným prachem, který se denně snášel na Přerov, avšak podvázali jeho hospodářský rozkvět. Nebylo tam, tuším, jiných továren než cukrovar, sladovna a rozmanité menší podniky na zpracování polních plodin.

Počítám, co bylo v Kroměříži středních

škola! Ze starého gymnasia, které kdysi řídili otcové Zbožných škol, vzniklo německé státní gymasium, které i za mých časů užívalo staré piaristické budovy. České státní gymasium bylo otevřeno roku 1882 jako jeden z nových ústavů, které čeští poslanci dostali za služby hraběti Taaffe-mu na říš. radě. Nevím ani, kdy byla zřízena německá reálka a kdy úřady povolily založení obdobné české školy. Dobrou pověst měl český učitelský ústav, jehož absolventi se rozcházeli po obecných a měšťanských školách na Hané a v přílehlých oblastech. Svě místo mělo knížecí arcibiskupské gymasium, kterému sotva kdo řekl jinak než "seminárka". Byla to průpravka pro studium bohosloví v Olomouci a při vyučování se tam užívalo obou zemských jazyků češtiny i němčiny.

Šest středních škol byl jistě slušný počet na město velikosti Kroměříže. Kdybychom chtěli postoupit od povšechných poznámek k zevrubnějšímu zkoumání věci, museli bychom přihlídnout k učitelským sborům i k žactvu. Styků mezi těmi školami nebylo mnoho. Marne napínám paměť, abych mohl říci něco určitého o obou německých školách. Kam chodili němečtí studenti přibližně našeho věku? Nebylo jich ovšem mnoho, protože město mělo převážnou českou většinu a po okolním venkově bys byl Němce marně hledal, i kdybys chodil se svítilnou za pravého poledne. Ústavy živořily, protože se vláda bála křiku v parlamentě, kdyby se rozhodla, že je zavře. Říkalo se, že tam chodí studenti z jiných zemí, někteří až z Tyrol, kteří by jinde neobstáli.

Styky se "seminaristy" byly omezené přísnými předpisy s jejich strany. Bydleli všichni pohromadě a nevím, za jakých okolností směli vycházet do města. Vídávali jsme je, když šli na odpolední procházku nebo když se s ní vraceli, pokaždé větší počet, dva a dva a v průvodu profesorů. Žáci z nižších tříd chodili v obyčejných šatech, ale studenti od kvinty do oktávy nosili kolárky a kleriky. Kdo se chtěl s někým potkat, musel do "seminárky" a posedět v hovorně, otevřené jenom v určitých hodinách.

Ani studenti za tří českých škol se nemsílili v jedno těleso. Jednotlivci se ovšem znali buď z domova nebo z nižších škol nebo

ze společných bytů, ale jinak byl jeden ústav ohrazen proti druhému praktickými ohledy a patrně i rozmanitými kyselostmi a předsudky.

Jednu hodinu denně byla pohotově to složka obyvatelstva, která nebyla vázaná pracovními povinnostmi. Od šesti do sedmi odpoledne byla na čtvercovém náměstí promenáda nebo korso a studenti tam byli hlavními podílíky. Chodívalo se po pásu vyznačeném na dlažbě od radnice podél západní strany a a pak se zahyvalo k severní řadě domů; někteří lidé se obrátili ještě jednou a šli podél východní strany, jiní se otočili v rohu u zámku a vraceli se k radnici. Povýšený chodník podél severní strany byl vyhrazen starším lidem. Chodívali tam ponejvíce profesori z arcibiskupského gymnasia a rodiny svázané službou s arcibiskupským hospodářstvím. Před válkou jistě bývalo na náměstí i mnoho důstojníků. Za války však byly oba pluky, pěší č. 3 a domobranec č. 14 převedeny jinam. V kasárnách byly vojenské nemocnice a kdo v nich se léčil, nebyl pokaždé způsobilý k vystoupení na obecné přehlídce mladých i starších.

(Pokračování)

ROZHLEDY

Svoboda jednání a vyznání v Československu

Vrátil jsem se právě z Československa, kde jsem pobyl několik týdnů u příbuzných. Ptal jsem se bratra i švakra, zda skutečně musili jít na 1. května v průvodu a zda šli na pracovní "brigádu" nuceně či dobrovolně. Bratr mi odpověděl: "Nikdo nebyl nucen jít v průvodu a "brigády" jsou skutečně dobrovolné. Rovněž není volební povinnost. Skutečností je však taková, že kdo nejde s kolektivem, toho kolektiv ze svého středu odstraní. Národní výbory musí dopodrobna znát život každého občana co nejlépe a nejpodrobněji. Je o každém známo, kdy a jak se čeho účastní. Znovu zdůrazňuji, že nikdo není nikým k něčemu nucen. Avšak každý představený musí vědět, jak jeho podřízení chodí na schůze a co tam hovoří. Každý učitel musí vědět, jaké zájmy mají nejen jeho žáci, ale i rodiče a příbuzní, jak tráví volný čas, kam a ke komu chodí. Uchází-li se někdo o za-

městnání, byt či cokoli jiného, musí o sobě podrobně vypovědět všechno. Žáci nebo uchažeči o studium se zdaleka neposuzují jen nebo hlavně podle prospěchu. Měříték je celá řada. Zkoumá se původ žáka, čím byl otec, matka, dědeček, babička, čím jsou dnes. Důležité je znát, jaká je výzdoba bytu, jaké kdo má v bytě obrázky nebo sošky, jaké knihy má v knihovně, které časopisy odbírá. Proto také odběr časopisů má na starosti výhradně Poštovní novinová služba. Podle způsobu, jak člověk žije, dá se vyzkoumat, má-li peníze výhradně z práce a není-li podezření, že je má z nezákonných pramenů. Pro celkový posudek je m. j. důležitá účast na májovém průvodu, na schůzích, na dobrovolných brigádách, výzdoba oken praporky atd. Často rozhodující je posudek uličního výboru. Je docela snadno možné, že s občanem, který se svým jednáním, chováním, případně i jen svou pasivitou a neúčastí vyřaduje z kolektivu, že je s ním rozvázána pracovní poměr a že není ve svém bydlišti ani v jeho blízkosti přijat do jiného zaměstnání a nemá tedy jiného východiska, nežli se ucházet o práci velmi málo placenou nebo jít tam, kde je pracovníků nedostatek, na př. do pohraničí, do dolů a pod. Proto není vůbec potřeba cokoli prohlašovat za povinné. Občané nepotřebují, aby byli k něčemu donucováni.

Občané také nejsou většinou trestáni, nýbrž vychováváni. Občan, který potřebuje poučení, dostane návštěvu, která se opakuje a není nikterak časově omezena a trvá tak dlouho, dokud občan není zcela přesvědčen. Učitel musí pravidelně navštěvovat rodiče svých žáků. Svoboda náboženství není nikterak dotčena, každý může chodit na bohoslužby kamkoliv. Je však samozřejmé, že pro nadřazená místa, stejně jako pro přístup k vyšším studiím jsou vybíráni jen ateisté a že není možné, aby učitel byl příslušníkem některé náboženské společnosti. Učitel je také povinen vysvětlovat rodičům, že nemají svými názory mařit úsilí školy o vědeckou, t. j. protináboženskou výchovu." Bratr mi předložil noviny a časopisy, které mi jeho líčení potvrdily.

B. Lípa

Úspěšná budoucnost jest založena na solidnosti základů položených DNES.

Enrico C. S. Molnar:

Iro-skotské počátky křesťanství v Československu?

Překvapivé archeologické výzkumy nadávně dokončené na Moravě vrhají neočekávaně nové světlo na naše vědomosti o zavedení křesťanství ve Velkomoravské říši.

Až donedávna, kdy byly objeveny základy dvou zděných kostelů z doby velkomoravské ve Starém Městě na Moravě, mělo se za to, že byly dvě fáze v pokřesťanstění zemi dnešního Československa: (1) misijní činnost řecké pravoslavné církve z Cařihradu v osobách soluňských bratří "věrozvěstů" Cyrila a Metoděje; (2) misijní činnost západní, t. j. latinské církve.

Dosud převládala teorie — a tu nacházíme ve všech dějepisných příručkách — že to byla východní (pravoslavná) církev, která učinila první úspěšné kroky v trvalém pokřesťanstění Velké Moravy. Víme o aktivitě knížete Ratislava, jenž roku 861 odeslal poselstvo do Cařihradu, aby se přimluvil u císaře Michaela II o misionáře. Císař pověřil tou úlohou Konstantina (později přezvaného Cyrilem) a Metoděje, kteří se odebrali na Velkou Moravu roku 863. Zde založili pevnou církevní organizaci podle východního vzoru, s liturgií slovanskou (spočívající na starobulharském vzoru, později zvaném jazykem "hlaholským" či "staroslovanským")

Víme také, že chronologicky západní církev učinila několik sporadických pokusů o pokřesťení pohanských Slovanů před příchodem soluňských bratří. Tak na příklad na Slovensku byla posvěcena kaple v Nitře roku 836 Oldřichem, arcibiskupem salcburským. Avšak povšechný obraz, který dotud převládal mezi námi, je mlhavý obrys Velké Moravy, včleněné do křesťanské kultury především zásluhou sv. Cyrila a Metoděje.

Nejnovější archeologické výzkumy však naznačují, že Cyril a Metoděj přišli do Moravy již pokřesťanstěně. Zde je několik nálezů a závěrů československých badatelů:

1. Archeologové objevili tři opevněná města vystavěná během poměrně krátkého trvání Velkomoravské říše, a to na místě dnešních osad Starého Města, Mikulčic a Pohanska u Břeclavi.

2. Vykopávky byly zintensifikovány po ro-

ce 1949, když byly objeveny základy prvního křesťanského kostela na Moravě u Modré, nedaleko původního hlavního města Velkomoravské říše, Velehradu. Dodnes byly objeveny kamenné základy a zbytky zdi jedenácti kostelů.

Z modranského kostela je dnes zachován pouze negativ půdorysu, neboť jeho základy byly postupně vybrakovány, aby posloužily vesničanům jako stavební materiál.

3. Alexandr Havránek poznamenává v *Křesťanské Revui* (únor 1960), že pokud jde o vykopávky v Modré, jde o menší kostel, který má pravouhlou loď a *pravouhlý* presbytář obdélníkového tvaru, což je markantní rozdíl od kostelů cyrilometodějských, kde presbytáře jsou vždy s *půlkruhovitým* apsidovým zakončením. Zvláštnost modranské kostelní dispozice vedle obdélníkového kněžiště je rovněž nezvyklý útvar v podobě písmene T před kněžištěm, považovaný za "předkněžištní přičku tzv. zašněroveného kněžiště." (Str. 56).

Zbytky kostela v Modré zkoumal již v roce 1911 Jan Nevečeřil, profesor olomoucké římskokatolické fakulty, a označil jej za památku cyrilometodějskou. Jeho názor nedošel obecného přijetí. Kostelík zůstal záhadnou stavbou neznámého původu, vzdorující všem snahám po správném určení i datování. Až v letech 1953-5, v rámci soustředěného archeologického útoku na tajemství Velké Moravy, došlo pod vedením Viléma Hrubého k novému výkopu a výzkumu kostelíka v Modré. Ukázalo se, že jde vskutku o památku velkomoravskou. Josefu Cibulkovi, historiku umění, se nyní jevil nově odkrytý a archeologickými nálezy přibližně určený kostelík mnohem starší, a proto se soustředil na studium této památky, jehož výsledkem je publikace "Velkomoravský kostel v Modré u Velehradu a začátky křesťanství na Moravě."

Cibulka ukazuje, že útvar značně protáhlého pravouhlého kněžiště jednolodního kostela nemá obdoby v kontinentální architektuře raného středověku, která utvářela tuto část kostelních staveb ve formě půlkruhovitých apsid. Cibulka putuje za prototypem modranského kostelíka až na britské ostrovy. U nás byla sice pravouhlá kněžiště sice také užívána, ale až v době pozdně románské. Kostel v Modré je však z raného středověku. Cibulka v něm po složité cestě umělecko-historické analýzy

vidí zřejmou analogii protáhlých a pravouhlých kněžišť keltských kostelů, tzv. irskotských. Půdorysná dispozice kostela v Modré se mu jeví jako ryzí typ keltského kostela z britských ostrovů z doby předkarolinské 8. století.

4. *Keltská církev* na britských ostrovech byla zvláštním útvarem. Křesťanství na britských ostrovech je velmi raného původu. Římská kolonisace usnadnila rozšíření křesťanství mezi domorodými Kelty, takže podle výroku Tertullianova již koncem druhého století byla tam Kristu podrobena místa, kam Římané ani nevnikli. Tak se postupně dostalo křesťanství i k Piktům, sídlícím v dnešním Skotsku, a na ostrov Erin, jehož obyvatelé byli zvaní Skoti. a podle nich také i ostrov Scotia. Později však přistěhovalci z ostrova Erin, totožného s dnešním Irskem, předali své jméno současnému Skotsku, aby pro ostrov Erin se postupně ujal název Hibernia — Irsko.

Do Irska, které bylo na římské církvi nezávislé, proniklo křesťanství kázáním britských misionářů snad již ve třetím století. — Hlavní podíl na pokřesťení irských skotů měl v 5. století sv. Patrik. V Irsku, izolovaném od ostatní církve, se vyvinula řada odchylek a starobylých zvláštností. Irská církev se stala mnišskou a klášterní, nezávislou na Římu a nemající diecenní zřízení. Iroskotská církev se řídila jiným (východním) datem svátků velikonočních; odchylky byly i v liturgii, mešním kánonu a modlitbách (jejich vliv je dosud patrný v liturgii anglikánské), i ve formě tonsury.

Misijní dosah měl neobvyklý způsob askésc irskotských mnichů: odcházeli až do nejvzdálenějších končin, aby zpřetrhali svazky s domovem a podstoupili nebezpečství na cestách a útrapy v daleké, neznámé cizině. Od 6. století přicházejí Iroskotové na pevninu, aby postupně rozšířili svou činnost od Island až po Španělsko a Itálii na jihu a Bavorsko na východě.

Charakteristické byly i keltské ostrovní kostely. Původními stavbami irskými byly kostely dřevěné, podélné a pravouhlé, které se pak staly vzorem pozdějším bez-apsidovým kostelům kamenným, majícím půdorys obdélníku. Vpředu pak přibýlo pravouhlé kněžiště. Cibulka je přesvědčen, že půdorys modranského kostelíka je typickou dispozicí kostelní.

kerou na pevninu přenesli iroskotští misionáři. Přímý vzor modranské svatyně nalézá se v starobritském klášterním kostele v Brétigny ve Francii.

Ve své studii Cibulka sleduje cestu irského kostelního typu z britských ostrovů až na Moravu a nalézá poslední přestupní stanici v Bavorsku, kde působí misie iroskotské řehole už začátkem 7. století. V polovině 8. století, dokonce přes nepřítel se strany papežů, obsazují dva irští mniši biskupství obou nejvýchodnějších bavorských diecézí. Dějiny křesťanství v Bavorsku jsou v 8. století dramatickým zápasem mezi Iroskoty a směrem římsko-anglosaským. Iroskotský biskup Virgil organisoval ze Salsburku misii mezi Slovany nejen v Korutansku, nýbrž i v avarské Pannonii (Uhrách). Podle Cibulky bylo dobře možné, aby již v druhé polovině 8. století přicházeli na Moravu iroskotští misionáři z pasovské diecése. Po pádu avarského panství v roce 796 byla zvláštní synodou organisována misijní činnost mezi Slovany na východní straně Bavor, osvobozených z područí avarského, tedy i Moravy. Nejpozději koncem 8. století překročilo irské křesťanství moravské hranice. Dosvědčuje to i proměna pohřebního ritu. Cibulka podle Havránkova článku zaznamenává ústup žehu a značné rozšíření kostrového pohřbívání nespálených těl. *Křesťanství se tedy ujalo podle Cibulkovy teorie na Moravě již kolem roku 800, a to dílem misie iro-skotské. Iroskotští mniši přicházeli z Bavor na Moravu z kláštera kremsmünsterského. Morava je tedy přibližně již po dobu celých 70 let před příchodem sv. Cyrila a Metoděje křesťanská. Tento objev nikterak neuměňuje velké dílo soluňských světců, ale naopak vysvětluje příčinu rychlého pokroku cyrilometodějské misie, která mohla stavět na iroskotských základech a šířit evangelium jazykem slovanským, jakož i vychovávat duchovenský dorost, který byl jí dán k dispozici.*

Cibulkův výklad je historicky hodně únosný, protože iroskotská forma křesťanství měla mnohem více společného s křesťanstvím východním než s klerem a řádem latinsko-římským.

Během výzkumné kampaně v roce 1955-56 na mikulčickém hradišti se podařilo odkrýt

původní základy menšího kostela s obdélnou lodí a pravouhlým kněžištěm, na něž na severní straně navazuje téměř čtvercová sakristie. Architektonicky se řadí k základům kostela v Modré. Jde tedy zase o architekturu iroskotského typu. Druhý kostel mikulčický, objevený o něco později, je rovněž typu iroskotského a je dokonce starší než "první" kostel. Po několika přestávkách byly objeveny další podobné kostelní zbytky na návrší u Sadu u Uherského Hradiště i jinde, a nakonec se podařilo odhalit základy velkého trojlodního kostela, plných 35 metrů dlouhého a 9 m. širokého.

Havránek končí svůj referát těmito slovy: "Dnes můžeme říci naprosto bezpečně, že objevy ve Starém Městě, Modré, a zejména v Mikulčicích definitivně prokázaly pevné zakotvení křesťanství na Moravě již hluboko v době předmetodějské."

LITERATURA

Alexandr Havránek, "Objevy velkomoravských kostelů" *Křesťanská Revue*, XXVII, 2 (únor 1960), str. 55-60; Vilém Hrubý, Vera Hofmanová, Jan Pavelčík, "Kostel a pohřebiště z doby velkomoravské na Modré u Velehradu," *Casopis Moravského muzea v Brně*, XL (1955), str. 42-126; Josef Cibulka, "Velkomoravský kostel v Modré u Velehradu a začátky křesťanství na Moravě," *Československá akademie věd* (1958); Josef Poulík, "Výsledky výzkumu na velkomoravském hradišti Valy u Mikulčic," *Památky archeologické*, (1957) č. 2, str. 241-388; tentýž, "Objevy z doby říše velkomoravské u Mikulčic," *Dějiny a současnost*, I, 3 (1959); J. Poulík, "The Latest Archaeological Discoveries from the Period of the Great Moravian Empire," *Historica*, I (1959), pp. 7-70; J. Böhm, "Deux églises datant de l'empire de Grande-Moravie découvertes en Tchécoslovaquie," *Byzantinoslavica*, I (1959); "New Aspects of the Beginnings of Christianity in Czechoslovakia," *Protestant Christianity in Czechoslovakia*, VII 7 (1960), p. 62.

ČTĚTE A ROZŠÍRUJTE KŘESTANSKÉ LISTY A HUSŮV LID. — PODPORUJTE PRÁCI NÁRODNÍ JEDNOTY ČSL. PROTESTANTŮ.

Rudolf Šedý:

Dvě cesty se sociálním posláním do Ruska.

Psalo se Léto Páně 1922, rány po dlouhé světové válce se poznenáhlu zacelovaly, ale Rusko bylo navštíveno novou katastrofou. Dle údajů spadlo na bohaté Ukrajině za celé jaro a léto pouze 5cm deště a tu i ta nejmúrodnější půda nepřinesla užítku. Přišla přišera hladu a za ní třetí a čtvrtý jezdec—Apokalipsy, drahota a smrt. Zjev. VI, 5-8. Zvěsti vypravovaly, že vesničané, když dojedli vsškeren chléb a dobytku skrmili i došky ze stěch, zatloukli dveře i okna, naložili na vůz něco nejnútnějšího náradí a své děti a vydali se na bludnou pouť za chlebem. Na těchto cestách mnozí zahynuli. Byla obava, že i naši bratři něco takového podniknou. Soucitní lidé pomáhali, nemohli jsme ani my zůstatí lhóstejní. Kostnická jednota poslala společně s legionáři něco potravin a mne požádala skrže br. far. Radechovského, abych naše českobratrské osady na Ukrajině navštívil. Učinil jsem tak rád zvláště, když i synodní rada mi udělila potřebnou dovolenou. Ke mně se připojil pan řídící učitel Josef Klimeš z Leštiny a tak jsme asi v polovice léta nastoupili cestu opatření nejen řádnými pasy, ale i osvědčcím Ministerstva zahraničí a ovšem i povolením příslušných ruských úřadů.

První zastávka patřila Varšavě, kde bylo nutno požádati polské ministerstvo o dovolení výjezdu. Náš konsulární úřad ve Varšavě nám obstaral pěkný byt u paní Stipulkowské a poslal s námi úředníka na polský zahraniční úřad, kde jsme byli velice vlídně přijati a naše záležitosti brzy vyřízeny.

Pak už nestálo nic v cestě do země našeho putování, kde vládla pěticipá hvězda a srp s kladivem. Že jsme byli nesmírně zvědaví, co za hranicemi Polsky uvidíme, je samozřejmé.

Ve Zdobunově jsme se na nádraží sešli s krajany a ti nás zastrašovali hrůzným l'čením poměrů na Ukrajině. Pravili, že na nás čeká mnohé překvapení a nebezpečí, protože jedeme do země, kde je hlad, cholera, břišní tyf a úplavice a kromě toho, kde se ještě potulují bandité. Za takových okolností jsme cestu maličko odložili, ale navštívili jsme některé české osady na Volyni. Zastrážit jsme se

však trvale nenechali. Měli jsme důvěru k ruským bratřím i úřadům a především v'ru v našeho nebeského Pána, který nás chránil. Také bychom se byli styděli vrátit se s nepořízenou od samých hranic vytoužené země Nezklamali jsme se.

Hned v Šepetovce nám vyšli úředníci dráhy vstříc a dali nám k dispozici oddělení v diplomatickém voze, takže jsme se vším pohodlím dojeli večer do Kijeva. Tam jsme také byli na našem zahraničn'm úřadě nejen laskavě přijati, ale i ubytováni. Zde jsme byli přítomni příjezdu českosl. pomocného vlaku, který také vezl věci Kostnickou Jednotou zasláné. Začali jsme rozdělovati hned, kdekoliv jsme našli nedostatek. Odtud jsme jeli do Birzuly a cestovali dále společně s ruskou armádou až do Vradievky majíce v plánu navštívití Ljubaševku, Bohemku a Sirotinku. Na Ljubaševce jsem konfirmoval řadu dorůstajících dítek, které rodiče sami pocvičili. Stavili jsme se v Zelcném údolí a dále v Alexandrovce a odjeli do Oděsy. Toto krásné město bylo válkou hodně poškozeno. Odtud jsme cestovali parníkem po Černém moři do Chersonu chtěje navštívití českou kolonii Koňský Záhon, ale Dr. Tarasov, s nímž nás seznámila česká studentka, nás přátelsky od takového úmyslu odvrátil. pravě, že je to jeho rayon. že poměry dobře zná a že tou dobou jsou všecka stavení zamořena tyfem. S těžkým srdcem jsme minuli a pluli po Dněpru do Alexandrovska a odtud dále do Charkova. Také v Charkově na našem zahraničním úřadě se nám dostalo laskavého přijetí a opatření a podpory.

Z Charkova jsme nastoupili zpáteční cestu, která byla přerušena jen v Polsku na Volyni, kde jsme navštívili Český Boratín a jiná místa.

Naši lidé nám vyprávěli o nesnázích hladové doby, která dosud z velké části trvala a prosili nás, bychom se ujali ošitých dětí, jichž rodiče zemřeli útrapami a hladem. Pravdivost těchto zpráv jsme si mohli ověřiti z částí úředními hlášenímí, hodnověrnými svědky i tím, co jsme sami viděli. Tyto naléhavé prosby jsme po návratu tlumočili v Praze a Kostnická Jednota sa záhy usnesla ujmouti se ohrožených dětí a požádala mne po druhé, abych opět na Ukrajinu zajel, jednání o propuštění dětí zahájil a bude-li dáno ruskými

úřady povolení, abych děti do naší republiky přivezl.

Tak došlo k druhé cestě, kterou jsem nastoupil tentokrát v průvodu učitele br. Martinka hned po novém roce 1923.

Kostnická jednota sebrala několik pytlů šatstva, obuvi a prádla a my v Polsku vhodnými nákupy zásoby značně rozmnožili a a tak jsme se těšili, že nepřijedeme s prázdnou rukou, ale budeme moci rozdělit nejen šatstvo, obuv a prádlo, ale i něco peněz, které nám byly zaslány z části do Charkova. Sovětské vyslanectví v Praze a ve Varšavě nám udělilo povolení, abychom tyto dary mohli převéztí beze cla. V tom byla velká výhoda a my mohli nakoupit daleko větší množství textilií i jiných potřebných věcí.

Tuto druhou cestu pokládám za nejkrásnější ze všech cest, které jsem kdy konal. Na první cestu padl stín, neboť jsme upadli do rukou banditů, kteří nás okradli a nám znemožnili poskytnouti vydatnější pomoci. Druhá cesta byla šťastnější a bylo patrné, že se ruským úřadům za krátkou dobu necelého roku podařilo zastavití řádění záškodnických tlup, čímž se poměry značně zlepšily.

Cesta byla proto tak krásná, že měla ten světlý cíl pomoci trpícím dětem. Jakkoli krásné mohou být zábavné cesty, nevyrovnej se cestám, na nichž jsou nám svěřeny úkoly a to zvláště ony sociálního zaměření.

Po našem přjezdu do Charkova podali jsme žádost ukrajinské vládě, aby dovolila odvéztí na čas české děti z hladem ohrožených míst do Československa a byl jsem pak záhy na to předvolán k audienci u pana komisaře zahraničí, který měl hodnost našeho ministra, kam mne doprovázel pan předseda československého zahraničního úřadu v Charkově Beneš. Přijetí u pana ministra bylo velice laskavé a byl nám dán příslib příznivého vyřízení.

To také záhy došlo v tak zvaném Verbální notě na náš zahraniční úřad. Tím nám bylo dáno povolení k sepsání dětí a podání žádosti s udáním jmen s náležitými matričními doklady. Ovšem, než celé jednání bylo u konce uběhlo mnoho týdnů. Děti přihlášených bylo celkem 78, dvě se však nedostavily. Došly pak ještě od českých rodičů a přátel z Krymu další žádosti o převezení dětí do

Čech, ale tyto záležitosti nebylo lze v Charkově vyřídití, ježto oblast krimská podléhá přímo Moskvě.

Zatím jsme s bratrem Michalcem podnikli cestu za rozptýlenými krajany na Krym, kteří tam byli usazeni na mnoha místech. V Kurman Kemelči, Džankoi, Murzular Kemelči v Nogai Tamě, Cerekviši, Alexandrovce, Bohemce, Simferopoli i v Sevastopolu. V Murzular Kemelči byli krajané ve velké tísní a pravili: budeme-li sítí, nebudeme jísti, budeme-li jísti, nebudeme sítí, pole zůstanou neobsetá a čeká na nás nový hlad. Byli jsme rádi, že jim můžeme poskytnout aspoň tolik, aby mohli zaplatití poplatky za vypůjčené osivo. Utěšenou vzpomínku mám na Bohemku: na přání tamních občanů jsem kázal katolickým posluchačům v katolickém kostelíčku. Byla to jedinečná chvíle prožitá v upřímné lásce za vzcházejícího večera.

Také jsme nocovali v tatarské vesnici Bačdary a seznámili se s některými Tatary. Žádali mne, abych předal jejich žádost o dodání zahradnického nářadí naší vládě a dali mi šest lahví vzácného krymského vína.

Cesta tak zvanou Rajskou zahradou (Krymem) byla nádherná, v rovinatých nivách kde už v únoru kvetla kvítka se slunil Simferopol se svými mešitami a chrámy, výstavné osady, zvláště našich kolonistů, se rozkládaly v přeúrodné nížině; na jihu v dáli se modralo pásmo hor, které na druhé straně se svažovalo k Černému moři.

Když jsme vyjeli z Baidaru za slunného jitra, stihli jsme brzy "Vrata Baidarská", jichž krásu opěvoval největší polský básník Adam Mickiewicz a za nimi se nám otevřel, abych tak řekl labyrint krásy, skoro bych soudil, že tato část pobřeží Pontu jest krásnější než Riviera di Ponente a di Levante. Po divukrásném svahu jsou rozsety malebné tatarské vesnice se svými minarety, jsou tu zámky, chrámy, okrasné terasy se sloupořadími, vše zasazeno do rámce nádherné přírody, dole pak se třští o balvany lesklá plocha Pontu.

Perlou měst na pobřeží je Jalta se zámkem Livadii, letního to sídla někdejších carů, nyní věnovaný sjezdům studentstva a dělníkům, zámkem Emira Bucharského, zbudovaném v čistě orientálním slohu, jsou zde parky Ma-

sandra, park Mordvinův a Nikitinův, krásný přístav a amfiteatrálně stavěné město na úpatí hor. Vše to tvoří nádherný celek, kde umění si podalo ruce s přírodou, aby vykouzilo sídla, kde citlivá duše lidská se noří do utěšených přemýšlování a velebí Tvůrce za všechny tyto vzácné dary. U Sevastopolu jsme shlédli kladbiště (hřbitovy) z krymských válek z polovice minulého století. Byly rozděleny dle národů které se tenkrát bitev zúčastnily. Zdály se to býti utěšené zahrady, neboť smuteční stromové stínilo velké hroby. Vánek šelestil korunami stromů, jakoby nesl pozdravy mrtvých a zvěst, že jednou boje přestanou až země bude naplněna známostí Hospodina, jako jest moře naplněno vodami, kdy zkují lidé meče v motyky a oštěpy v srpy a kladiva.

Také další města na naší cestě Magarač, Ai Damil, Gurzuf, Kučuk Lambat a Alušta spojená pobřežní silnicí vroubenou té doby kvetoucími mandlovými stromy závodila v nevšední kráse. Tu nedaleko Jalty měl také své letní sídlo Dr. Kramář, jehož zahrady jsme projeli. Bylo by ještě dlužno zmíniti se o mnohých věcech, ale nelze tento popis příliš rozšiřovati.

Vrátili jsme se ze slunného jihu do Char-kova, kde nás ještě přivítal sněh, ale i ten brzy roztál, neboť se blížilo kvapem krásné jaro s jeho světlými nadějemi a radostným očekáváním. Naše žádost byla příznivě vyřízena, zahraniční úřad naší republiky mi svěřil zbytek darů, které byly určeny našimi osadám a za takovýchto celkem radostných okolností jsem se vracel k Oděse do našich vesniček, kde na mne čekaly děti těšící se na cestu do země otců. Čekala tam také nemocná zklamaná paní Maivalová s dítětem, které se naši bratři a sestry ujali, jakoby jejich sestrou byla, ale nedočkala se návratu do Čech a zemřela asi tři dny před našim odjezdem do Čech. Byla katolička a pohřbili jsme ji na malém hřbitůvku v Alexandrovce.

Nadešel den odjezdu. Vzrušení bylo nesmírné, skoro celá Alexandrovka nás vyprovázela na nádraží do Birzuty. Nastaly dojemné chvíle loučení, vsedli jsme do teplušek a v noci odjeli. Také bratři Poláci nám prokázali mnoho laskavostí, vypravili pro nás zvláštní vlak s lékařkou a kuchyní a zavezli

nás do karantény Dorohusku. Ve Lvově nás polský červený kříž pohostil. Po krátké zastávce v předposlední stanici Bohumíně se nás ujal laskavý Dr. Urban. Pak jsme již brzy stanuli v karanténě v Pardubicích, odkud si pěstouni největší část dětí odvezli domů. To byla první část našeho úkolu. Nyní však nastala péče o svěřené děti. Chtěli jsme jim poskytnout vzdělání a vrátiti je do našich osad na Rusi, aby tam mohly s úspěchem pracovati pro dobro své nové domoviny ku blahu krajanů i lidu ruského.

Zbývá mi poděkovati Kostnické jednotě, která mi ten krásný úkol svěřila a tím obohatila značně můj život.

Z našeho Siona a odjinud

17. října m. r. zemřel v Londýně br. Josef Bruner, býv. major gen. štábu a agilní pracovník v exilovém hnutí. Naše Jednota byla ve styku s br. Brunerem zvláště v době jeho pobytu v Německu.

Nakladatelství státní university v Kentucký vydalo sociologickou studii, "A Polish Factory," od br. dr. Jiřího Kolaja, profesora sociologie na zmíněné universitě. Kniha jest výsledek osobního pozorování dělnické účasti na vedení průmyslové výroby v textilní továrně v Lodži, kde prof. Kolaja pobyl několik týdnů v r. 1957. Kniha stojí \$5.00 a lze ji objednat v knihkupectví University of Kentucky Press, Lexington, Kentucky.

4 prosince m. r. zemřel v Rosenberg, Texas, bratr farář Josef Mikšovský. Bylo mu 85 roků. Br. Mikšovský se narodil v Československu a přijel do Ameriky jako 19 letý mladík. Ve 23 letech graduoval z Union Theological Seminary v New Yorku a ordinován k úřadu kazatelskému byl presbyteri v Kansasu (Highland Presb.) Br. Mikšovský sloužil v celé řadě sborů v Kansasu a Texasu a byl jedním z pionýrů české presbyterní práce v Texasu. Bratr Mikšovský zanechává zde svoji manželku, s. Matildu Opočenskou-Mikšovskou, 7 synů, 2 dcery a 14 vnoučat. Pohřební služby byly vykonány 6. prosince v presbyterním chrámu Páně v Rosenberg. Vykonal je farář sboru, dp. Owen McGarity, za asistence kazatelů A. Dorsetta, McPhaila, McNaira a John P. Danyho. Pozůstalé man-

želce a členům rodiny vyslovujeme naši upřímnou soustrast.

Dr. Jiří Škvor, generální tajemník ústředí Čs. nár. sdružení v Torontu, jakož i člen výboru montrealské odbočky, dobře zná osobnost a exilový básník známý pod jménem Pavel Javor, byl promován na Montrealské universitě na doktora filosofie.

Dne 8. října uveřejnily pražské Zdravotnické noviny dopis doktorky Volencové, městské pediatričky z Ostravy, která psala o podmínkách, za kterých školní děti pracují na tzv. chmelových brigádách.

"Doprovázela jsem výpravu dětí z Ostravy do obce Leběšice v okrese Žatec", pravila doktorka úvodem. "Cestovali jsme od půl deváté večer do devíti ráno druhý den." A věci se měly takto:

"Vlak zastavil cestou jen několikrát, a to ještě mimo stanice. Zdravotní stav dětí byl dobrý, nálada též, ale ráno měly některé bláto a hlavně žízeň i zima nám bylo. Bylo by to tak namáhavé pro soudruhy v Liběšicích připravit nám čaj s rohlíkem? Asi ano, neboť první jídlo dostaly děti až o půl jedné odpoledne. Chmurným dojmem působily ubikace. Slamníky nezašité, záchody sice čisté a vybělené, ale dva pro šedesát děvčát je přece jen trochu málo. Rychle se zanesly, ale s chlórovým vápnem nepříjel za celé tři týdny nikdo. Jako jinde i zde byla nouze o pořádné umytí. Za ta dlouhá léta, co sem brigádníci jezdí, mohla obec pořídít třeba jen dřevěné sprchovny, obden s teplou vodou. Jak vypadalo nádobí po třech týdnech 'lázní' ve studené vodě, netřeba připomínat.

Ošetřovna také nebyla připravena; jak vyprávěl přidělený medík, musel si sám ošetřovnu vyčistit, vybělil a vydrhnout. O nemocnosti brigádníků má zprávy náš KHES; domnívám se jen, že by bylo zapotřebí lékaře spíše na cestě zpět, než tam. Zdravotník by jistě nedopustil, aby nemocní s hepatitidou (která se v posledních dnech brigády vyskytla) jeli s ostatními v naplněném vagoně a živili se čile po cestě salámem.

Mnoho dětí si stěžovalo na hmyz v ubikacích. Strava byla dosti jednotvárná; po celé tři týdny knedlíky jako příloha (brambory byly jen dvakrát), jednou večer moučník. Moravané to těžko snášeli. Jsou zvyklí na brambory.

Nedostatky, o kterých se zmiňují, by se daly ve velkém finančním nákladem odstranit. snad v obci Liběšice v čase, kdy nejsou zně

ani jiné polní práce, by mohli předem vybělil a vydezinfikovat místnosti, nacpat slamníky, vyčistit příkrývky, atd. My i učitelé budeme rádi naše děti přesvědčovat, jak důležitou práci zde vykonávají, ale postarejte se o ně lépe než dosud."

FEC.

2. sudetoněmecky evangelický církevní sněm se konal 14.-16. října 1960 v Kasselu v Záp. Německu. Zástupci 72 bývalých německých sborů v Čechách, na Moravě a ve Elezsku prohlásili opět, že se zřekají jakékoli odplaty za spáchaná bezprávní při odsunu a vyslovili se proti každému násilí, aby si vynutili návrat do země svých otců, z níž byli vypuzeni. Prof. Erwin Schneider z Vídně zdůraznil ve svém projevu, že v Československu je mnoho sil, které jsou dnes Němcům příznivě nakloněny a přály by si navázat styky. Sněm také doporučil usilovat o spojení s československými bratřími ve víře. PPTt.

Profesor Karel Barth nedávno prohlásil, že nevěří v brzkou možnost jednoty mezi protestanty a římskými katolíky. "Jest však možnost bratrštějších diskusí o tom, co Řím a nás spojuje a též o tom, co Řím a nás bude vždycky dělit." — Slavný protestantský theolog též řekl, že "musíme počítat s tím, že jednou dojde k tomu, že to, co musí a může sjednotit Řím s námi jest dobře, ne-li lépe chápáno v jistých římských kruzích než mezi protestanty." "Avšak," pokračoval Karel Barth, Barth "my nikdy nemůžeme přehlédnout a potlačit naše rozdělení pokud jde o periferní součásti římsko-katolického systému." Do toho zahrnul Barth: pojetí prostřednické úlohy Panny Marie a svatých, závaznost církevní tradice, autoritu církve a zvláště papeže a učení o svátostech. "Protestanti si ztěžka budou moci představit, že by tyto prvky římsko-katolického učení bylo možno včlenit do ústředního a zásadního křesťanského učení." Profesor Emil Brunner, který se též účastnil symposia pořádaného časopisem *Christianity Today*, prohlásil, že nevěří v možnost církevní jednoty. Dodal však, že "v církvích jsou lidé, kteří dobře chápou, že Bible nezná církev v našem slova smyslu, ale 'eklesia', lid Boží, bratrstvo spojené v Kristu." (ESP).

Východo-německá vláda doufá, že 85% školní mládeže se účastní dedikačních cvičení pro mládež (komunistický ekvivalent církevní konfirmace). To jest o 15% více než v roce

1959. Zpráva říká, že rodiče všech dětí v cvičných třídách budou pravidelně navštěvováni učiteli, aby se tak "Dedikační slavnost" na konci roku stala slavností celé rodiny. (ESP)

Předplatné a dary na práci a časopis Jednoty došlé do 10 prosince 1960

Hynek, Mařas, Jackson Heights, N. Y.	\$10.00
Milos Bašek, M.D., New York, N.Y.	20.00
O. Styblo, Toronto, Ont. Canada	25.00
Olga Revilliod, St. Paul, Minn.	12.00
Božena Salava, San Angelo, Texas	10.00
L. S. Pollock, Vestal, N. Y.	5.00
Dětem ze Swissvale	5.00
Mrs. John Pilch, Minneapolis, Minn.	5.00
Frances Naibert, Cedar Rapids, Ia.	3.00
J. and R. Petříček, Toronto, Ont.	15.00
Anna Maco, Linden, N. J.	3.00
K. Vybíhal, Montreal, P.Q. Can.	2.00
M. Spinka, Claremont, Calif.	10.00
Rev. A. P. Slabey, Warnock, Ohio	7.00
G. Valuška, Mingo Junction, Ohio	3.00
Anna Nedobitý, Higganum, Conn.	5.00
Mr. John Opie, Riverside, Ill.	300.00
Mrs. Vlasta Opie, Riverside, Ill.	50.00
Mrs. J. M. Novák, Waner, So. Dak.	10.00
John Dlouhý, Chicago, Ill.	2.00
Rud. Peter, East Chicago, Indiana	30.00
Rev. J. R. Vilt, Needville, Texas	4.00
John Kvasnička, Oelwein, Ia.	2.00
Martin Kujan, Woodside, L. I., N. Y.	2.00
Elizabeth Andraso, Pittsburgh, Pa.	3.00
John Dejdar, St. Paul, Minn.	12.00
Susan Dikant, Newark, N. J.	10.00
Mrs. J. M. Novák, Wagner, So. Dak.	10.00
Frank Sláma, Wagner, So. Dak.	12.00
Mary Jansovský, Cedar Rapids, Ia.	9.00
Frances Páleník, Phillips, Wis.	5.00
Rev. G. P. Folta, Daytona Beach, Fla.	10.00
Sylvia Walta, Willow River, Minn.	4.00
V. Zahradníček, Windsor, Ont. Can.	10.00
Jiří Kolaja, Lexington, Ky.	2.50
Adolf Jelínek, Burlington, Ont. Can.	10.00
E. Čech, Clearwater, Fla.	2.00
Caroline Zimmerman, Western Springs, Ill.	7.00
Nettie Zlatník, Glenside, Sask., Can.	5.00
Mary Šimeček, Rowena, Texas	10.00
Rev. B. Marek, Lime Springs, Ia.	10.00
Emilie Svoboda, Crosby, Texas	15.00
Lad. Stulík, Berwyn, Ill.	5.00
Bohemian Brethren Presb. Church, Omaha, Nebraska	30.00
John Peštál, Wahoo, Neb.	5.00
Vlad. Rodovský, Hickman Mills, Mo.	30.00
Rev. J. R. Vilt, Needville, Texas (předpl.)	4.00
Mr. and Mrs. J. Suttner, Phoenix, Ariz.	5.00
Adolf Jelínek, Burlington, Ont.	10.00

Bohemian Brethren Presb. Church Omaha, Neb.	11.00
McCrum Community House, Uniontown,	10.00
Frank Zvacek, Cedar Rapids	3.00
Charles Holoubek, New York, N. Y.	27.00
Annie R. Junek, Esterhazy, Sask, Can	6.00
Martha E. Dobias, New York, N. Y.	50.00
Rev. A. J. Moncol, Cleveland, O.	2.00
Anna Kolar, Omaha, Neb.	15.00
Mr. and Mrs. Andrew Kareha, Cleveland, O., In memory of Geo. Sima \$5. and in memory of Mrs. Josie Kareha \$5 a předplatné \$2.	12.00
Karel Bujok, Johannesburg, So. Africa	5.00
Jos. Pecena, Cedar Bluffs, Neb.	2.00
Mrs. A. Milnar, St. Paul, Minn.	2.00
George Konash, Poland, O.	12.00
Anna Dukatnik, Mosinee, Wis.	2.00
Marie Krupała, Wall, Texas	5.00
Mr. and Mrs. Frank Kokes, Wall, Texas	5.00
Jos. Sabacky, Omaha, Neb.	7.00
Frank Easker, Cedar Rapids, Ia.	5.00
M. Majzlik, Monaca, Pa.	5.00
J. Prochazka, Columbia Sta., O.	15.00
Mrs. Frank Sladek, Temple, Texas (za Mrs. A. Pechal)	1.00
Mrs. M. Pospisil, Mintonas, Man., Can.	4.00
Mrs. J. Galuska, Fairview, Pa.	5.00
Dr. J. Valenta, Montreal, Que, Can.	4.00
Joseph Libal, Virginia, Neb.	2.00
Jennie Yazel, Chicago and Mary Stibral, Omaha, Neb.	5.00
Kristine Elleck, Steelton, Pa.	2.00
Br. Přemysl Pitter přijal na předplatném:	
Dr. Jar. Strnad, Mnichov	2.00
Pavel Růžička, Dublin	4.00
Fr. Vrba, Videň	4.00
D. K. Glaser, Istanbul	2.00
Miloslav Němec, Norimberk	2.00
Dr. V. Borecký, Mnichov	2.50
Dr. Zd. Suda, Mnichov	2.50
S. K., New Guinea	8.00
S díky přijala a o další pomoc a dary čtenářů a příznivců prosí, Národní jednota čl. protestantů, Mr. John Opie, pokl., 4800 So. Hoynes Ave., Chicago 9, Illinois.	